

України, ф. 1065, оп. 1, спр. 178, арк. 2. 30. Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923 рр. Уряди. Постаті. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України; гол. ред. ради Ярослав Ісачевич. – Львів, 2009. – 350 с. 31. Здорова М. В. Суспільно-політичні погляди Лонгіна Цегельського: дис... канд. політ. наук: 23.00.01 / М. В. Здорова. – Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2010. – 192 с.

Маряна Полич

МЕСТО ЛОНГИНА ЦЕГЕЛЬСКОГО В ПОЛИТИЧЕСКОЙ И ГОСУДАРСТВЕННО ЖИЗНИ ЗУНР И УНР

В статье, показано общественно-политическую деятельность известного политика, юриста, дипломата Лонгина Цегельского на фоне общественных процессов в Западной Украине, Надднипрянщине. Охарактеризованы его место в национальном движении галичан в начале XX в., освещено государственную деятельность в Украинской Национальной Раде и правительстве ЗУНР, а также в составе правительства Директории УНР.

Ключевые слова: Лонгин Цегельский, ЗУНР, УНР, Акт Злуки, украинская государственность.

Maryana Polych

LONGIN THEGELSKIY SEAN IN POLITICAL AND COUNTRYWIDE LIFE OF WEST UKRAINIAN NATIONAL REPUBLIC (WUNR) AND UKRAINIAN NATIONAL REPUBLIC (UNR)

In this article is showed public and political activity by Longin Thegelskiy who is known as politician, lawyer and diplomat, on a background of public processes in Western Ukraine, Naddnipyrianshchina. It is described his place in national motion of Galicia at the beginning of the XX century, reflected his state creative activity in Ukrainian National Government and Government of ZUNR, and also in composition of the government of Directory UNR.

Key words: Longin Thegelskiy, WUNR, UNR, Act of Zluka, Ukrainian state system.

УДК 342.1:32.01(477)(092)

Ігор Іваницький

ЛОНГИН ЦЕГЕЛЬСЬКИЙ. «ВІД ЛЕГЕНД ДО ПРАВДИ»: КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ

Розвідка присвячена аналізу ключових сюжетних ліній спогадів Лонгіна Цегельського «Від легенд до правди». У тексті подано багато конкретної інформації, авторського погляду на події, спроби аналізу політичної ситуації і всі ці матеріали мають значну історичну цінність. Серед ключових проблем – роль та місце постаті Дмитра Вітовського у організації та реалізації Листопадового чину 1918 р., реакція політичної еліти ЗУНР на антигетьманський переворот у Києві у 1918 р., а також процес створення управлінської вертикалі ЗУНР на місцях.

Ключові слова: ЗУНР, УНР, мемуари, Листопадовий чин, національно-визвольні змагання.

Для вивчення минулого, насамперед, міжособистісних відносин і розуміння мотивації тих чи інших дій, важливе значення відіграють джерела особового походження. Однією з основних складових в структурі даного виду джерел є мемуари. Мемуарні джерела досить давно привертають увагу як науковців, так і пересічних читачів, вони чіпляють своєю цікавістю, духом часу, яскравими образами. В сучасній українській історіографії, як й у світовій історичній науці, в зв'язку з антропологізацією досліджень, спостерігається підвищений інтерес саме джерел особового походження, до яких окрім мемуарів належать також щоденники, автобіографії, приватне листування та ін.

Мемуарні джерела – збірне поняття, що охоплює всі види розповідей (письмових та усних) окремих осіб про минуле, що спираються переважно на пам'ять оповідача, і створених з метою фіксації і осмислення цього минулого [1, с. 42].

У джерелознавстві мемуари розглядаються як наслідок становлення міжособистісних стосунків і як джерела, що втілюють процес усвідомлення особистості. Основною функцією мемуарів, як й інших джерел особового походження, є встановлення соціальних зв'язків індивідуума в еволюційному цілому [2, с. 466–467].

Переважна більшість провідних діячів української революції залишили спогади, щоденники, епістолярії, синтетичні праці історико-мемуарного характеру. До цього їх спонукала потреба

осмислити причини невдач державотворчих проектів, пояснити свої позиції, дати оцінку іншим політичним силам і постатям, врешті здійснити історичну фіксацію подій, учасниками яких були самі. Але це все в більшості своїй стосується УНР та Директорії, коли постає питання стосовно Західно-Української Народної Республіки (далі – ЗУНР), можемо спостерігати зовсім іншу картину. І саме тому спогади Л. Цегельського є важливим історичним джерелом, тому що він єдиний з міністрів ЗУНР та єдиний представник української репрезентації в австрійському сеймі та член Української Головної Ради, хто залишив по собі спогади.

Крім зазначеного, до джерел мемуарного характеру, котрі стосуються історії ЗУНР, відносяться роботи К. Левицького [3] та М. Лозинського [4]. Окрема інформація присутня в спогадах українських та польських військових [5]. Але найбільш повно висвітлений перебіг революційних подій в Галичині у праці «Від леґенд до правди» Л. Цегельського [6]. Саме тому всебічне дослідження і глибокий аналіз мемуарної спадщини Л. Цегельського є важливим напрямком наукової діяльності. У рамках цієї студії розглянемо і проаналізуємо питання, котрим найбільше уваги приділяє автор тексту, відповідно саме ці питання є найважливішими для Л. Цегельського і ключовими для розуміння його праці.

Спогади Л. Цегельського є класичною мемуарною працею, яка охоплює обмежений період, пов'язаний з важливими історичними подіями, свідком і учасником яких був автор. Свої спогади Л. Цегельський окремими частинами публікував у різноманітних газетах упродовж багатьох років, – починаючи з публікацій 1919 р. в «Українському прапорі», а завершилися вони вже посмертними публікаціями в газеті «Америка» в 1959–1960 рр. [7]. Відтак, книга спогадів Л. Цегельського «Від леґенд до правди» видана в 1960 р. видавництвом «Булава» у Нью-Йорку, є, по суті, збіркою окремих статей – спогадів.

Л. Цегельський так визначив мету своєї праці: «... те, що тут буде сказано про події, зв'язані з 1-им листопада, далеко від такої історії. Це тільки згадка про кілька замітніших подій – головно таких, що або невідомі загалом, або їх цілком невірно представлялося в переказуваних іншими версіях» [6, с.15]. Автор критикував праці своїх сучасників, звинувачуючи їх в міфологізації подій листопада 1918 р., зокрема спогади К. Трильовського, М. Лозинського та діяльність редактора американської газети «Українська Громада» в 1921–1923 рр. М. Циглинського. Однією з таких міфологем була діяльність Д. Вітовського. Саме з розгляду його ролі у подіях 1 листопада 1918 р. розпочинає спогади Л. Цегельський. Автор не погоджується з думкою, яка побутувала в працях його сучасників, про провідну роль Д. Вітовського в організації перевороту і надто активно відстоює зовсім протилежні погляди, при цьому наголошує, що «Все це сказане, не в тому щоб понизити пам'ять Д.Вітовського, а тому що раз покласти якусь заперу витворювання невірної й шкідливої легенди-видумки» [14].

Основним лейтмотивом є теза про те, що революція була організована і продумана набагато раніше Українською Національною Радою (далі – УНРадою) і одна людина ніяк не змогла б організувати цей переворот. І саме тому питання ролі Д. Вітовського є одним з ключових в розумінні процесу створення ЗУНР, а також для оцінки діяльності окремих політиків, зокрема і самого Л. Цегельського. Важко не погодитися з аргументами Л. Цегельського, про недосвідченість і молодість Д. Вітовського на противагу політичному досвіду членів УНРади. Але більшість сучасних дослідників все ж таки не поділяють його думки, будучи впевненими у тому, що ідея захоплення Львова належить Д. Вітовському [8, с. 56].

Л. Цегельський наступним чином подавав події: «31 жовтня Кость Левицький на нараді членів УНРади і Військового комітету повідомив, що австрійський намісник у Галичині генерал К. Гуйн категорично відмовився передати владу українцям. У ході гострої дискусії більшість погодилася чекати обіцяного Віднем маніфесту. Раптом взяв слово Вітовський і від імені Військового комітету рішуче заявив: «Якщо цієї ночі ми не візьмемо Львів, – завтра його візьмуть поляки», в той же ми можемо знайти спогади про нараду членів УНРади і у Цегельського. Він пише наступне: «Старшини Українці та свідомі підстаршини Українці, а навіть чимало рядовиків Українців, по касарнях вже знали, що переворот має відбутися цієї ж ночі. Ждали лише наказ. А тут виринає нове питання: приїзд кур'єра – поіритовано та нервово говорив Вітовський і запротестував проти відложення перевороту. Предсідник, д-р Кость Левицький, успокоїв його увагою, що нема жадного внесення, а тим менше рішення відкласти переворот... Пять хвилин пізніше однодушно рішено: перевести цієї ж ночі переворот» [6, с.42]. Автор наводив ще не один доказ на обґрунтування своєї думки, зокрема такі факти, як готовність до перевороту на місцях, спланований сценарій і тривала політична підготовка. Ми вважаємо що при висвітленні тогочасних подій і, зокрема, ролі Д. Вітовського в захопленні влади у Львові слід зважати на ці аргументи, позаяк мемуари як джерело є суб'єктивним і створені під впливом особистого досвіду ми не можемо повністю відкинути тезу про те, що негативна характеристика постаті Д. Вітовського в подіях листопада 1918 р. могла бути спричинена особистим конфліктом, можливо саме на засіданні УНРади.

Оцінка постаті Д. Вітовського в мемуарах Л. Цегельського викликала критичні зауваження. Таке твердження можна поставити під сумнів, адже у спогадах про Д. Вітовського йдеться тільки на десяти сторінках і в контексті організації повстання 1 листопада у Львові. Під намаганням «відібрати заслужену славу», очевидно, є твердження Л. Цегельського, що переворот готувався задовго до дати повстання, а що Д. Вітовський, який прибув до Львова 30 жовтня не міг за декілька годин організувати переворот, здійснений у ніч з 31 жовтня на 1 листопада. За словами автора: «Він мав лиш виконувати у самому Львові приготовлений іншими переворот. А для того завдання вибрано його не задля його мілітарних кваліфікацій, а тільки тому, щоб стягнути до Львова Січових Стрільців» [6, с.18].

Питанню державного перевороту автор спогадів приділяє значну увагу. Це є одним з основних аспектів в його праці. Л. Цегельський детально, погодинно, висвітлює підготовку перевороту, перемовини з австрійським урядом і його представником в Львові. Слід відзначити, що тогочасний політичний істеблішмент активно намагався вирішити це питання в правовому полі, щоб на час проголошення своєї країни мати підтримку Антанти. Саме через цей підхід дуже часто критикують діячів ЗУНР, зокрема і самого Л. Цегельського, але на противагу наддніпрянським революціонерам, кожен з них мав значний досвід політичної діяльності в Австро-Угорській імперії і тому намагався робити революцію знайомими для себе методами.

Отже, розглядаючи проблему втілення в життя революційних ідей, автор подає як добре виважений, розроблений упродовж тривалого часу план. При цьому основну провину за втрату здобутків покладає на військових і на їх прорахунки в обороні Львову і загалом західних земель від поляків, чимало критики звучить в адрес Д. Вітовського. Проте, розглянувши спогади інших учасників, дотримуємося думки про певну тенденційність автора і характерні для мемуарного жанру намагання «вибілити» себе і дещо перебільшити власну роль у тогочасних подіях. Але в той же час, не слід нехтувати тим значним внеском, котрий зробили представники політичних еліт в підготовку перевороту, позаяк це неможливо зробити за один день. Автор так описує політичний курс, якого він і уряд ЗУНР дотримувалися під час повстання: «... поки стояла цісарська Австро-Угорщина, ми воліли держатися Австрії. Це було корисніше й безпечніше, чим пускатися на бурхливі каламутні води. Ми держалися «цісарського клямки» якраз задля розумного та передуманого українського патріотизму. Ми рахували так: як Велика Україна вдержиться як самостійна держава, то ми матимемо змогу злучитися з нею в близькій будучині. Якже Велика Україна не вдержиться та захоплять її «червоні» чи «білі», тоді доведеться думати про інші виходи з положення» [6, с. 76].

Ми таким чином підійшли до другого ключового питання, котре висвітлює на сторінках своїх спогадів Л. Цегельський, а саме відносини ЗУНР з урядом Гетьманату. Автор симпатизує гетьманській Україні і негативно ставиться до Директорії. Щодо цього питання є декілька досить цікавих і проблемних аспектів, найголовніший з них: «Чи міг знати Л. Цегельський про переворот котрий готувала Директорія?», а також «Чому він не повідомив гетьмана про небезпеку?» Зупинимось більш детально на цих питаннях. Автор, будучи знайомим і з представниками уряду гетьмана, і з членами Національного союзу в спогадах писав, що намагався переконати останніх не здійснювати перевороту: «до Києва їздив двічі я (д-р Лонгин Цегельський), а по разові послі: проф. Олександр Колесса і проф. Степан Смаль-Стоцький. Та наші остороги були голосом «вопіючого во пустині» [6, с.30].

Про ці два візити Л. Цегельського згадував С. Ярославин: «д-р Петрушевич вислав негайно до Києва послів Цегельського й Ол. Колессу, щоб роздобути ближчих інформацій та протидіяти цим плянам. Цегельському вдалося біля 20 вересня дістатись на засідання Національного Союзу, що остаточно це повстання вирішив. Усі переконування Цегельського, що воно буде кінцем державницьких змагань як Східньої так і Західньої України, не зробили на учасників наради найменшого враження» [9, с. 27].

Твердження про те, що про антигетьманське повстання було відомо в Галичині, ставить під сумнів М. Кордуба. У публікації в часописі «Літопис Червоної Калини» [10, с.12–14], автор декларує свою думку про те, що на 17 листопада жоден з представників УНРади не знав про план повстання проти гетьмана. Л. Цегельський, будучи з кінця жовтня в Львові, напевно що представив би комусь з секретарів інформацію про плани Директорії, адже вони були надзвичайно важливими для ЗУНР. У більш пізніх працях М. Стахів підтримав висновки свого попередника: «Тому мусимо з цілою певністю прийняти за правду, що він у своїх статтях в «Америці» (Філадельфія) вже не мав відповідної пам'яті про ті часи і мішав в останнім часі перед своєю смертю правдиві події з фантазіями. У тих статтях він твердив, що він був втаємничений про плян повстання проти гетьмана, бо був на засіданні УНСоюзу, коли рішалась ця справа. ... ми знаємо зі свідчень усіх інших учасників подій у Києві, що Винниченко тримав у повній тайні свій плян перед УНСоюзом і ще кілька днів перед повстання давав інформацію на засіданні» [11, с. 95–96.]

У листопаді 1918 р. Л.Цегельський першу половину місяця провів у Львові та навколишніх містах, про що він неодноразово згадував у спогадах, пов'язуючи це з розбудовою державного апарату. Подальші візити Л. Цегельського до Києва в рамках переговорів реконструював М. Литвин: «...згідно з постановою Держсекретаріату ЗУНР від 23 листопада 1918 р. із Золочева, де тимчасово добу перебував уряд після падіння Львова, до Києва виїхала нова делегація: міністр Л.Цегельський і Д.Левицький. Вона отримала завдання продовжити переговори з Києвом щодо союзу і допомоги. Вже по дорозі галичани довідалися, що влада в Україні фактично перебуває в руках Директорії, військо якої облягло Київ, і що гетьманат доживає останні дні» [8, с. 297]. Цю зустріч дуже яскраво описував Л. Цегельський: «За цей короткий час змінилося багато. Тоді – у вересні – в Києві правив Гетьман. На залізниці був лад, поїзди ходили правильно. Тепер Україна находилася у стані революції, Директорія облягла Гетьмана в Києві, поїзди не ходили, а грабіжницькі банди атакували навіть станцію у Волочиськах. І в ресторані помітно було зміну. За царських часів буфет її аж угинався від усяких закусок... видно було, що це молоком і медом текуча земля... За Гетьмана – по кількох літах війни і революції – все ще був там добрий та дешевий ресторан та достатній буфет. Тепер кухня обслуговувала тільки станційних урядовців, а буфет зник. Залізничні станції та буфети бувають дуже влучними показником політичних та економічних відносин...». Автор вкотре підтверджує своє негативне ставлення до соціалізму загалом і конкретно до Директорії і, навіть враховуючи його неодноразове перебування в Києві напередодні перевороту, ми можемо зробити висновок про те, що Л. Цегельський, скоріше за все, не знав чіткого плану дій Директорії. Володіючи інформацією про конкретний час та місце заколоту, він передав би цю інформацію до канцелярії гетьмана, якому він симпатизував і з яким пов'язував подальший розвиток України. Можемо стверджувати, що Л. Цегельський, враховуючи його широкі зв'язки, був проінформований про загальну ситуацію, яка склалася в Наддніпрянській Україні і знав, що спроба перевороту невідворотна, але в деталі плану він був не втаємничений.

Якщо перші два питання стосувалися конкретних фактів, які проливали світло на події, то третя проблема, якій присвячена вагома частина праці Л. Цегельського стосувалася безпосереднього його обов'язків як міністра внутрішніх справ. А саме розбудова державного апарату ЗУНР та створення профільних відомств, формування управління на місцях, забезпечення зв'язку та координації між окремими районами. Описи автора стосовно діяльності його секретаріату, дують дуже яскраву картину ситуації яка склалася на той час у Львові та уряді ЗУНР.

Свій перший день на посаді секретаря, Л. Цегельський описував так: «Безпроводочно треба було організувати адміністрацію... Кожний поки що працював даром та жив на борг, з ощадностей чи якимось інакше радив. Австрійські державні каси, що їх ми переймали, були пусті. Це був воєнний час і податки мало що приносили... Ось так зачинили ми державу – майже без centa. Щоб обганяти конечні видатки на утримання війська у Львові, ми зайняли в «позичку» якого пів мільйонна корон. Це було дійсно чудо, що ми зуміли таки вести державу та ще й війну, майже без гроша!» [6 с. 53]. Ці рядки просякнуті ентузіазмом людей, котрі працювали за ідею створення незалежної держави, але по при це ми бачимо об'єктивно не вирішені проблеми, котрі стали на заваді у молодій державі. Крім цього ми можемо прослідкувати сам механізм творення адміністрації у ЗУНР, а що ще важливіше сприйняття автором, котрий був на той час секретарем, цього процесу. «По ствердженні, що ми маємо телефонічне сполучення через Винники на схід, я казав получить себе по черзі з кожним повітовим містом... Всюди вже була українська влада. Всюди вже урядували «комісарі української республіки». Згідно з нашими інструкціями, розісланими заздалегідь кур'єрами, оцих «комісарів», на місце австрійських старостів мали постановити «Українські повітові ради», міжпартійні комітети, зложені з найвизначніших лідерів повіту» [6, с. 53]. Ця цитата, крім фактичної ролі у висвітленні діяльності Л. Цегельського, ще раз підтверджує тезу про те, що революція готувалася заздалегідь і не була одномоментним рішенням виключно Д. Вітовського. У телефонному режимі відбувався зв'язок з усіма повітами новоствореної держави.

Згідно з розпорядженням Державного Секретаріату «Про державну адміністрацію», керівними органами адміністрації на місцях був державний повітовий комісар, який призначався Державним Секретарем внутрішніх справ [12, арк. 8–9], однак дійсну картину формування місцевих органів описував Л. Цегельський у спогадах: «Лиш у кількох виїмкових повітах треба було допомогти місцевим людям, устанавлюючи їм комісара згори. Була це дійсно самостійна влада, що зародилася автоматично з нутра самого громадянства – влада не з загального голосування і не з начинення, а з добору, з вибору найкращих» [6, с. 83].

Досить детально автор описував свої поїздки з метою контролю за діяльністю окремих інспекторів. Розповідаючи про свою подорож, Л. Цегельський описував буденні проблеми, які виникали перед молодою державою: чи то нестача коштів, відсутність армії та амуніції для неї, конфлікти з польським населення. У спогадах подається жива картина того, як формувалася державна влада, як з'являлися міністерства, як вони функціонували, які завдання перед ними

стояли тощо. Ще одним прикладом, того наскільки яскраву і емоційну картину подають мемуари, слугує епізод про створення жандармерії. П. Гай-Нижник в свою чергу описує цей процес наступним чином: «Для забезпечення внутрішнього порядку на місці розпущеної колишньої австрійської жандармерії, у якій служили переважно поляки, частково австрійці і в незначній кількості українці, була утворена українська жандармерія... вже 6 листопада 1918 р. Національна Рада прийняла рішення про створення Корпусу української державної жандармерії» [13, с. 336]. Протилежна та емоційно-позитивна оцінка цієї установи подана у спогадах Л. Цегельського: «Це була жандармерія! Інтелегентна, енергійна, патріотична, знала закони, регуляції і своє завдання – підпора й сторож ладу, закону й державного авторитету... Тисяча двісті сторожів права і державної влади! Тисяча двісті сердець відданих Україні, службовиків до стрижня костей. Тисяча двісті уст, що повторяли присягу служити вірно – та хоч би й ціною життя – Україні та її владі!» [6, с.98]. Крім того, в таких аспектах спогадів Л. Цегельського представлено сподівання, що покладалося владою на ту чи іншу державу установу ЗУНР.

Насамкінець зазначимо таке. У спогадах Л. Цегельського «Від легенди до правди» подано багато конкретної інформації, авторського погляду на події, спроби аналізу політичної ситуації і всі ці матеріали мають значну історичну цінність. Деякі з фрагментів спогадів викликали гостру критику і неприйняття, інші не повністю відповідають дійсності і частково наповненні пізнішими нашаруваннями подій та роздумів автора. Ми розглянули три ключових аспекти у спогадах Л. Цегельського, яким автор приділив найбільше уваги. Звісно мемуари мають ще багато інформації для подальшого дослідження, а саме соціальної та економічної історії, повсякдення. Проте, навіть розглянувши декілька епізодів, спостерігаємо скільки різноманітної інформації як фактологічного, так і змістовного характеру, які доречно використати з метою вивчення історії ЗУНР, перебігу політичних процесів у новоствореній державі, розбудови нової системи управління та багатьох аспектів реалій української революції 1917–1921 рр.

Список використаних джерел

1. Житомирская С. В. Вопросы научного описания рукописных мемуарных источников / С. В. Житомирська // Археографический ежегодник за 1976 год. – М., Наука, 1977. – С. 41–59.
2. Источниковедение. Теория. История. Метод. Источники российской истории: Учеб. пособие / И. Н. Данилевский, В. В. Кабанов, О. М. Медушевская, М. Ф. Румянцева. – М.: Рос. гуманитар. ун-т, 1998. – 702 с.
3. Левицький К. Великий зрив: До історії української державності від березня до листопада 1918 р. на підставі споминів та документів / К. Левицький. – Л., 1931. – 152 с.
4. Лозинський М. Галичина в рр. 1918–1920 / М. Лозинський. – Відень, 1922. – 228 с.
5. Кренжаловський Д. Львів в українських руках (1–21.XI.1918) / Д. Кренжаловський // Українські мемуари. – Кам'янець, 1919. – 53 с.; Зубик Р. Из моїх споминів (Про боротьбу за Львів) / Р. Зубик // Календар Українського робітничого союзу на 1924 р. – С.55–57; Krzysiak F. Z dni grozy we Lwowie (Od 1–22 listopada 1918 r.) / F. Krzysiak. – Lwyw, 1919. – 64 s.; Prychnik A. Obrona Lwowa od 1 do 22 listopada 1918 r. / A. Prychnik. – Zamość, 1919. – 52 s.
6. Цегельський Л. Від легенд до правди: Спомини про події в Україні зв'язані з Першим листопада 1918 р. / Л. Цегельський. – Нью-Йорк – Філадельфія, 1960 р. – 314 с.
7. Цегельський Л. Після 573 літ прірви / Л. Цегельський // Український прапор. – № 23–25. – 1 листопада 1919; Цегельський Л. Як це було? Спогади з часу повстання української держави / Л. Цегельський // Український вістник. – Нью Йорк, 1927. – № 4. Цегельський Л. Памяти Евгена Петрушевича / Л. Цегельський // Америка. – № 128–134. Філадельфія, 1940. Цегельський Л. Як воно по правді було / Л. Цегельський // Америка. – Філадельфія, 1936–1937. Цегельський Л. Як то справді було на Першого Листопада / Л. Цегельський // Америка. – Філадельфія, 7 листопада 1947. Цегельський Л. Той, хто очолив Листопадове Діло / Л. Цегельський // Америка. – Філадельфія, 5 грудня 1955.
8. Литвин М., Науменко К. Вітовський Дмитро / М. Литвин, К. Науменко // Західно-українська народна республіка. 1918–1923. Уряди. Постаті / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича; гол. ред. Ярослав Ісаєвич; упоряд.: Микола Литвин, Іван Патер, Ігор Соляр. – Львів. 2009. – 350 с.
9. Ярославин С. Визвольна боротьба на Західно-Українських Землях у 1918–1923 роках / С. Ярославин. – Філадельфія, 1956. – 182 с.
10. Кордуба М. В посольстві до гетьмана / М. Кордуба // Літопис Червоної. Калини. – Львів, 1930. – № 10.
11. Стахів М. Західня Україна. Нарис історії державного будівництва та збройної і дипломатичної оборони в 1918–1923 / М. Стахів. – Скрантон, 1959. – Т. 3. – 199 с.
12. Центральний державний історичний архів України в м. Львові, ф 581, оп. 1, спр 96, арк. 8–9.
13. Гай-Нижник П. П. Формування органів державної влади та управління ЗУНР (1918–1920 р.р.) / П. П. Гай-Нижник // Збірник наукових праць НДІУ – Том XXII – С. 326–348

Игорь Иваницкий

ЛОНГИН ЦЕГЕЛЬСКИЙ. «ОТ ЛЕГЕНД К ПРАВДЕ»: КЛЮЧЕВЫЕ ПРОБЛЕМЫ

Статья посвящена анализу ключевых сюжетных линий воспоминаний Лонгина Цегельского «От легенд к правде». В тексте представлено много конкретной информации, авторского взгляда на события, попытки анализа политической ситуации и все эти материалы имеют значительную историческую ценность. Среди ключевых проблем – роль и место личности Дмитрия Витовского в организации и реализации Ноябрьского чина 1918, реакция политической элиты ЗУНР на антигетманский переворот в Киеве в 1918 г., а также процесс создания управленческой вертикали ЗУНР на местах.

Ключевые слова: ЗУНР, УНР, мемуары, Ноябрьский чин, национально-освободительное движение.

Igor Ivanitsky

LONGIN TSEHEL'SKYI. «FROM LEGEND TO THE TRUTH»: KEY ISSUES

The article is devoted to analysis of key storylines of the Longinus Tsehelskyi memories «From legends to the truth.» The text presents a lot of specific information, the author's view of the events, attempts to analyze the political situation and all the materials have significant historical value. Among the key issues – the role and place of Dmitro Vitovskii in the organization and the realization of the «November Brokedown» in 1918 in Lviv, the response of the political elite of The West Ukrainian People's Republic on the anti-Hetman rebell in Kiev in 1918, and the process of creating management vertical of The West Ukrainian People's Republic.

Key words: The West Ukrainian People's Republic, Ukrainian People's Republic, memoirs, November brokedown, Ukrainian national liberation movement.

УДК 94(477)

Мар'яна Зуляк

**АНТІН КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ – ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР
«НОВИХ ШЛЯХІВ» І «КРИТИКИ»**

У статті проаналізовано діяльність Антона Крушельницького на посаді головного редактора часописів «Нові шляхи» і «Критика». Його праця характеризувалася пошуком оптимального видавничого проекту з історії, філософії, соціології, економіки, культури, тогочасної радянської та зарубіжної літератури, музики, театру, образотворчого мистецтва. Аналіз змістового наповнення часописів свідчить про поширення прорадянської ідеології, популяризованої головним редактором А. Крушельницьким, який перебував під її впливом.

Ключові слова: Антін Крушельницький, головний редактор, «Нові шляхи», «Критика», радянське фільство.

Актуальність досліджуваної проблеми ґрунтується на тому, що одним із важливих напрямків діяльності А. Крушельницького була редакційна праця, яку він реалізовував через часопис «Нові шляхи», який з 1933 р. виходив під назвою «Критика», співпрацю з іншими виданнями. Поряд із художньою літературою та критикою, журнал «Нові шляхи» значну увагу приділяв науково-популярній, мистецькій та публіцистичній тематиці. У ньому друкувалися розвідки з історії, філософії, соціології, економіки, культури, статті про тогочасну радянську й зарубіжну літературу, музику, театр, образотворче мистецтво, подавалася широка інформація про поточне життя [1, с. 7]. За лояльне ставлення до СРСР та його суспільного ладу журнал критикували УНДО та націоналістичні організації, деякі випуски конфісковувала польська влада [2, с. 80–87].

Наукова новизна статті ґрунтується на тому, що автором вперше в українській історіографії зроблено спробу дослідити задекларовану проблематику.

Об'єкт дослідження – культурно-просвітницькі процеси, які відбувалися у Західній Україні в міжвоєнний період.

Предмет дослідження – особливості редакторської праці А. Крушельницького.

Мета дослідження – проаналізувати діяльність А. Крушельницького на посаді головного редактора «Нових шляхів» і «Критики».